որքան փակված էր թատրոնը ուղղի պատճառով։ Իշխան Ալեքսանդրու գերասանների հետ կապված պայմանին համաձայն, վերջինները պետք է ազատված լինեին իրանց ռազմիկից և այդ պատճառով իշխանը յայտնել է որ թէև մանաժողովը 3.000 բուրլի գումար արդիւնք ունի, բայց ինքն չէ վճռանում առաջարկած ծախսի, 750 բուրլու խնդիրը ինքնակամ լուծել, առանց ընդհանուր ժողովի կանխագոյն համաձայնութեան, որպէս զի չը խախտի գերասանների հետ կապված պայմանագիրը։ Ընդհանուր ժողովը վճռեց ասել յիշեալ առիթները գերասաններին։ Բայց մենք կը կամենայինք մի քանի հարցեր առաջարկել։ Դարձեալ է արդեօք վերոյիշեալ 3000 բուրլ այժմից խակ գուցա արդիւնք համարել, քանի որ թատրոնական ներկայացութիւնները դեռ շարունակվում են և դեռ ևս յայտնի չէ թէ ինչ դրութեան մէջ կը լինի թատրոնական գանձը ներկայացութիւնների չրջանի վերջը։ Միւսով գումարը ինչ հիման վրա անուանվում է զուտ արդիւնք, երբ նոյն խակ այդ գումարը յայտնի ապացոյց է թատրոնական մայր գումարի նուազման, որը հասնում էր 6000 բուրլու։ Մանաժողովը հրաւիրում է ընդհանուր ժողով այնպիսի հարցի վերաբերութեամբ, որի վճռելը հիմնադիրներից ասուած հրանգդի զրութեամբ լիապէս կախված է նոյն խակ մանաժողովից, այն ինչ 1880 թուի յունիս ամսին, անցեալ թատրոնական չրջանի հաշիւը ընդհանուր ժողովին ներկայացնելու համար ընդհանուր ժողովը չը հրաւիրվեցաւ։ Մանաժողովը վազուց է արդէն պարտաւոր էր հրաւիրել ընդհանուր ժողով մանաժողովի հրաժարված անդամների փոխարէն նորերը ընտրելու,— այս ևս նա չը բաւականացրեց։ Մանաժողովը պարտական էր հրաւիրել ընդհանուր ժողով մեծ պատ առաջին հիմնադրութեան օրը. հիմնադիրներից ասուած հրանգդերին համեմատ,— և այս էլ չը կատարեց մանաժողովը։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԱՏ ՄՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ

—

Մօտ ժամանակներս Ֆրանկֆուրտ (Մայնի-վրա) քաղաքում մի ժողով տեղի ունեցաւ այսպէս անուանված ազատ մտածողների։ Այդ ժողովը, որին մասնակցում էին համարեա բոլոր գերմանական նոր քարոզիչները, նպատակ ունի հիմնել մի ընկերութիւն ազատ մտածողներից։ Ժողովի նախագահ զօրաւոր Բրիխներ, նիստի սկզբին մի հանդիսաւոր տեղեկութիւն տուեց այն հետևանքների մասին, որոնց հասել է այդ ընկերութիւնը. մօտ 800 մարդ առաջարկել են անդամ գրվել այդ ընկերութիւնն։ Ահա՛ ընկերութեան կանոնագրութիւնն գլխաւոր սկզբունքները. միացնել այն բոլոր ցիրուցան եղած ոյժերը ազատ մտածողների գերմանիայում և Աւստրիայում, որոնք միանալով կը կամենային հանրաչափ կերպով գործել մարդկութիւնը բոլոր նախապաշարմունքներից ու սխալմունքներից ազատելու համար. գլխաւորապէս աշխատել հանդգնորի ու խղճի ազատութեան գաղափարը տարածելու համար։ Այդ ընկերութեան հիմնադիրների գլխաւոր նպատակն է, որ ամեն մի ազատ մտածող անհատ հարկաւոր ժամանակ կարողանայ ընկերութիւնից օգնութիւն և պաշտպանութիւն գտնել և մանաւանդ երբ մէկը իր ազատ համոզմունքի ու խղճի իրաւունքը պաշտպանելու պատճառով նիւթական կարօտութեան մէջ կը լինի։ Այդ նպատակին հասնելու համար հարկաւոր համարվեցան ընկերութեան կողմից հետևեալ միջոցները.—1) աշխատել ինչքան կարելի է մանուլի և հրապարակական զասախօսութիւնների միջոցով ազատ գաղափարներ տարածել հասարակութեան մէջ. 2) ամեն տարի ընկերութիւնը պէտք է մի ընդհանուր ժողով ունենայ հետևեալ տարվայ գործունէութեան պրոգրամը կազմելու և մի քանի ընդհանուր տեսական հարցերը պարզելու համար. 3) հիմնել նոր ծիւղեր ամեն տեղ ուր հնարաւոր կը լինի։ 4) նպաստել ընկերութեան անդամների մէջ անձնական յարաբերութիւնների հաստատելուն և աշխատել կապեր կապել ընկերութեան գաղափարին հանրամոտ և առհասարակ ազատ մտածող անձինքների հետ. 5) հիմնել ընկերութեան մի առանձին գրատարածի, որի օգնութեամբ այդ ընկերութեան առաջին ընտրված և կիրառելիս թերթի «Արդարութիւն» վերնագրով, որ հրատարակվում է Դանիայում, այդ ընկերութեան անդամ գոհատոր Շոգենհաուերի խմբագրութեամբ, միայն մտածողները հրաժարվում է ընդունել իր պատասխանատուութեան տակ թերթի ամբողջ պարունակութիւնը։

Գերմանիայի ազատ մտածողների ընկերութիւնը կապ ունի և այն միջազգային ընկերութեան հետ, որը հիմնվեցաւ անցեալ տարի օգոստոս ամսին Բրիւսսելում։ Գերմանիայի ընկերութիւնը վճռեց միջազգային ընկերութեան ընդհանուր ժողովներին ներկայացուցիչներ ուղարկել իր կողմից, քանի որ նրա բռնած ընթացքը չէ հակասում գերմանիայի օրէնքներին։ Այդ պատգամաւորներ ներ ընտրվեցան միաժամանակ ընթացող գործերը կատարելու մասնաւորներ։

Սիրայ կը լիներ կարդալ որ այդ ժողովը աչքի առաջ ունի միայն հակակրոնական նպատակներ. ժողովը ոչ մի իր անդամից չէ պահանջում որ նա իր բոլոր կապերը խզել եկեղեցուց և կրօնից. ընկերութեան գրաշարն է՝ կարիքների ազատութիւնը, այդ բառի ամենալայնագոյն նշանակութեամբ, իսկ նա նախապատրաստում է հնարել ամեն բան մի գիտական տեսակէտից։ Այդ հիման վրա ժողովը հարկաւոր համարեց յայտնել իր համակրութիւնը անգլիական պարլամենտի անդամ Բրէդլոյին, ճանաչելով պարլամենտական երդման հարցի մասին նրա յայտնած բանաւոր նշանակութիւնը և ասուելիս նրան ամեն տեսակ օգնութիւն ընկերութեան կողմից, հրաւիրելով նրան ասուածութեամբ շարունակել այդ բանավէճը, որից անշուշտ նա յաղթող պիտի հանդիսանայ։

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ-ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐԸ

—

Կ. Պոլսի «Լոյս» լրագիրը հաղորդում է որ հասանեան և հակահասանեան հայկոմիսարիաթների մէջ Ազգային նախկոպոսի շնորհով միութիւն է կայանում։ Այդպէս միութեան գլխաւոր սկզբունքների վրա համաձայնութիւն է կայացել այդ երկու կրօնական բաժինների մէջ։ Ահա թէ ինչ է ասելացնում «Լոյս» լրագիրը։

«Պարզվել է որ հասանեան և հակահասանեան խնդիրը բոլորովին վերջանալ և մեր համայնքի երկու կուսակցութիւն գոյութիւն չունենալ։ Ամենայն ինչ ինչ ունեցաւ ազգին նորերն և գործունէութիւնը միայն յոգնաւորներն՝ որ կուսակցական ոգի ցնորեցան ամոլ գնացին։

«Այժմ քանի որ սկզբան և ազգային խրատանց վերարկելով խնդիր չի կայ, ինչ գի վէճ նրանց մէջ կայ, այն ալ անցեալը մոռանալ և այսուհետև իրարու հետ սիրով և միաբանութեամբ վարելով յոգնաւ ազգի աշխատելու պատասխանութիւնն է միայն, որովհետև ոչ ոք հրնայ ինքզինքը ազատ նկատել։

«Դոհ եմք որ հասանեան պատասխանատուն ազգայնոց մէջ ալ ազգային միութեան գաղափարն յառաջադիմութիւն ըրած է և շատեր հասկացուած են որպէս թէ կրնի սարքութիւնը բնաւ պատճառ մը չէ որ ազգային միութեան շրջանակէ դուրս ազատվի։

«Թէրձէմանը—Լիմքուր» լրագիրն որ գաղափարը տարածելու հրամանը նպատակ։ որ հարիւր փորը ծառայութիւն մը չէ, մանաւանդ այսպիսի ժամանակ մը ուր մեր ազգային շահերը բնաւ տարբեր չեն, և ուր ամեն ժամանակ ունի այժմ ազգային միութիւնը խիստ օգտակար է և կարևոր։»

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ

—

Աֆէնդիից լրագիրներին հաղորդում են հետևեալը։ Ցունասանի և Թիւրքիայի համայնութիւնը կ. Պոլսի կոնֆերենցիայի մշակած հիմունքների վրա անխոչընդոտ կարելի է համարել։ Ասածին լուրը մեծ պատասխանատուների դեսպանների տարաձայնութիւն գործեց յունական բարձր շրջանների մէջ և քիչ էր մնում ասեին տար քաղաքական նշանաւոր փոփոխութիւններին, բայց վերջը այդ պայմանները բաւականացան։ Համարվեցան նրա կողմն, ինչպէս յայտնի է, թիւրքաց տիրապետութեան տակ է մնում։ Այդ կողմ քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը չափազանց վրդովված է խնդիրների վերի պատճառով։ Վերջին ժամանակներում կողմերանի քրիստոնեաները հաւատացած էին, որ կարող կը միանայ Ցունասանի հետ։ Երբոյնի հիւպատոսներին բազմաթիւ տարբերութիւններով ծանոթված շնորհակալութիւններ էին ներկայացնում, յայտնելով որ կողմն վերջապէս կապվի թիւրքաց

թեամբ ձեռքերով շոշափում էր այդ մանրիկ մթերքը, որից ամեն մի եկեղեցական սարսափում է։—Ուրեմնակ լինիս, խորեն հայր սուրբ, ասաց նա գանգատով գլուխ երբեսարդ տրիգան։—Շատ հանգիստ է, անշուշտ չնաս հանգիստ...

Յետոյ նա կարդաց տարերկրեալ մասանի գու�ը, բարձրին գրեց գրպանը, և դիմեց իր խուցը, խորեն հայր սուրբին նա իր մտա հրաւիրելով։

—Եկ այս բարձիս կը գամ ձեզ մոտ, որքան, ասաց նա գնալով գնալի իր խուցը.—ինձ պէտք է առաջ հանգուստ փոխել։

Խորեն հայր սուրբը բարձրանալ, երբեսարդ տրիգայ էր. մինչև հասակով և բաւական նուրբ կազմուածքով։ Նրա գեղեցիկ գլուխը ինչ գեղի գեղջուկ տարաբարութիւնն ունէր. մեկ այժմ բաւական տարիներ էր տրիգ, բովանդակ մի քանի ամրոցի շրջանակներ հանապարհորդում էր։ Մանելով իր խուցը, նա տարձակեց գլուխները. մի կողմ դրեց, յետոյ սկսեց մերկանալ հագուստը. որի մէջ շիրմանանոցի բանանկիր գլուխը էր նեռանում։ Վանքի ծառաներից մեկը ջուր բերեց լուացվելու համար։ Երբ նա շապկի թեքերը ծալած լուացվում էր, այդ ժամանակ կարելի էր նկատել նրա ոտքերի պարանոցի վրա, հաստ կապերով։ Մի վարդագոյն ոտի, որ առաջ էր եկած տրի հարուածից։ Այդ ոտին կրում էր նա այն ժամանակից, երբ գեռ իրան չէր նուիրել կուսակրոնութեան։ Այդ ոտին հետ կապված էր նրա կեանքի ամենաուրախ պատմութիւններից մեկը...

Նա հագաւ իր վանականի հագուստը և դիմեց որդոգանի խուցը։ Անցնելով վանքի մոտից, նկատեց, որ ատաստան ժամերգութիւնը դեռ աւարտված չէր։ Ներս չը մտաւ, միայն համարեցաց վանքի դուռը, երբեք խաչակնքեց և անցաւ։

—Նստիր, խորեն հայր սուրբ, ասաց որդոգանը, նրան տեղ ցոյց տալով փոքրիկ տոմարի վրա, որ գրած էր նրա քացում և ծածկած պարսկական գորգով։ Իսկ բնոյթը անգաստորեցաւ գրատեղանի հանդէպ, որի վրա գրված էր թղթերի մի կոյտ։ Ամրոցի գիշերը նա անքուն էր մնացել և գրել էր այդ թղթերը։ Այժմ մէկ-մէկ վեր էր առնում, խնամքով ծալում էր, և նրանց նամակի ձև տալով, կնքում էր, գրում էր հասցեները։ Նա գարձաւ գեղի վարդապետը ասելով։

—Խորեն հայր սուրբ, այս նամակները հէնց այս առաւօտ պէտք է ուղարկեն, աշխատեցէք մեր ծառաներից այնպիսիներին ընտրել տանելու համար, որ համարձակ քաջութիւն ունենայ։ Համարձակ գլխաւոր խելք։

Վարդապետը նայեց հասցէներին, նամակները գրված էին Ամենայն աշխարհի նշանաւոր իշխանների և մեկերների անուններով։

—Դուք արդէն հրաւիրում էք նրանց, հարցրեց վարդապետը հետաքրքրութեամբ։

—Հրաւիրում եմ... «բրեկը» արդէն յայտնվել է... պատասխանեց որդոգանը։

Այս խօսքը այն տարօրինակ ուրախութիւն ազդեց երբեսարդ տրիգայի մէջ. որքան չէր ուրախանայ մի բարեգործ խրատչուցի, եթէ նրան տանէին։ «Մեռնիան յայտնվել է, որ պիտի վերադարձել քանդված երուսաղէմը և պիտի վերանորոգել Դաւթի թագաւորութիւնը»։

—Այդ գիշեր լաւ տեղեկութիւններ ստացայ, խորեն հայր սուրբ, բեկը հասել է արդէն Ամասիա. այնտեղ Աւշ-թեկիի գաղտավայրի վրա գարձել է կարաչաղների ցեղը. մեծ յաղթութիւն է գարձել. ամրոցի Ամասիան ասարափի մէջ է. թիւրքերը թաքնվում իրանց գլուխները.

գոյը հրաժարվում էր ընդունել, ինչպէս ասեցինք, Գերմանիայի ազգաբնակութեան մեծ մասը ինչպէս ասեցինք, ինչպէս ասեցինք, ինչպէս ասեցինք։ Ինչպէս ասեցինք, ինչպէս ասեցինք։ Ինչպէս ասեցինք, ինչպէս ասեցինք։